13

בלשש:

De

FACIEI PROMONTORIO, ODORATUS ORGANO,

MODERATORE

VIRO

NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO

atq; EXPERIENTISSIMO

DN. JOH. MAURICIO HOFFMANNO,

PHIL. ET MED. D. ANAT. ET CHEM. PROF. PUBL.

CELEBERRIMO,

ORD. MED. P.T. DECANO SPECTATISSIMO,

DN. PATRONO, FAUTORE, & PRÆCEPTORE

ÆTATEM DEVENERANDO,

DISPUTABIT

ad d. 4. Martii

A. O. R.

M. DC. LXXXII.

AUTOR

MICH. FRIED. Lochner/ Norico-Fürthensis.

ALTDORFI,

Literis HENRICI MEYERI, Universit. Typogr.

DEO
PATRIÆ
ET
PARENTI.

B. L. S.

INter tam fertilia scribendi tempora, sterilis quoq; Ingenii mei fœtus de Naso prodit. Longè dubius hæsi, quodnam ex uberrimâ Medicinæ segete argumentum depromerem, & sæpius iratus ex Museo discessi, quòd tanta rerum copia inopiam mihi pareret. Tandem Nasus sese obtulit, atq; ut organum odoratus sisterem & autor exstitit & suasor. Factum est, uti vides, B. L. *quomodo? tuo judicio relinquo. Si quædam erunt, quæ virgulam merentur censoriam, condona quæso &*

- - si quid novisti rectius istis
Candidus imperti;

Si quædam placent

- - - - his utere mecum.

Recessi aliquando à Magnorum Autorum hypothesi, ne quæso sinistrè interpretare, mens mea mentem Senecæ sapit:

AUTORITATI ASSENTIOR NON SERVIO.

Velut verba Archimedis Nostri Excellentissimi DN. STURMII, Fautoris & Præceptoris æternum devenerandi, quibus Disp. de Autorit. Interpr. Natur. obsignavit, *mea faciam:* Venerandus PLATO, Amplectendus ARISTOTELES, Audiendus EPICURUS, Honorandus cum DEMOCRITO GASSENDUS, Æstimandus CARTESIUS, *(liceat addere)* Magnificandus COUS & PERGAMENUS, Tollendus PARACELSUS, Amici cæteri, *sed*

Ὅσιαν προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν.
Magis veneranda magis amica Veritas.

Sive ut alibi effert : SIT SVA CVIQVE AVTORITAS, SED VERITATI TRIVMPHVS. *Et hæc quidem monere prius volui; nunc summo ante omnia in auxilium piis vocibus sollicitato Numine, ipsam Tractationem aggredior. Fave cœptis Sacra TRIAS, ut hoc cœpto finito exclamare possim :*

Gloria sit Patri, Filio sit gloria, sancto
Gloria Spiritui, TRIADI sit gloria! DIXI.

CAPVT PRIMVM.

Continens Philologica de Naso.

§. I.

EN Nasutule de Naso ordior! An prima hic cunabula ex Latio hauserit? an verbum Nare, *(a)* an verò gnaritatem *(b)* matrem agnoscat, ex cujus casto utero prodierit lepida hæc proles? Critici decertent, mihi perplacet Medicorum ingredi Vireta.

§. II.

Neq; ibi spectabo rosaria & violaria, quæ si olfacies
- - - - *DEOS rogabis*
Totum ut te faciant Fabulle Nasum. (c)

Sed Solem intuebor Microcosmicum (*d*) Nasum scilicet, non Animi sedem, (*e*) sed odoratus organon.

§. III. Ne-

(*a*) Perottus in cornucopia p.13. (*b*) Quod Donato placuit & Festo. (*c*) Ut Catullus loquitur Carm. 13. (*d*) Diemerbrokio Anat. l.3. c.19. vocatur Sol, quod sicuti Sol Macrocosmo lumine suo singularem splendorem ac pulchritudinem confert; ita Nasus pulchritudine sua Microcosmum quasi illustrare videatur. (*e*) Hanc Judæorum sententiam refert Excellentiss. Dn. D. Wagenseilius, Fautor & Præceptor honorandus in Sota, ex Excerpt. Gemar, c.9. Excerpt. 1. verba sunt: *Passim receptæ opinioni suffragari potest, in naribus eam* (sc. Animæ sedem) *esse &c.* pag. 1018. hac opinione forte ducti Judæi statuunt, quod in fœtus ex utero exitione, subter nares percutiatur ab Angelo fœtus & Lumen in Capite extinguatur. Vid. Excerpt. Gemar. cap. 1. Annot. 19. ubi producit Judæorum de fœtus formatione opinionem. Hincq; putabant etiam sternutando animam egredi per nares, Vid. Schookium de Sternut. cap. 30.

§. III.

Neq; attingam JCtorum controversias de odoratu præsertim in causis matrimonialibus, ubi odoris effectus attenditur; si enim Sponsus vel Sponsa gravi anhelitus vitio laboraverit, repudium ex hoc capite concedi poterit. Vid. *Dn. Mevius, (a)* citante *Cl. Strykio. (b)*

§. IV.

Neq; falcem immittam Historicæ & Physiognomicæ messi, (quamvis hanc ultimam summè Medico necessariam judicet *Helvetius*) *(c)* enarraturus: quod ab orientis parte intimâ homines sine naribus repertu dentur, teste *Lycosthene; (d)* quod Ozelæ populi indigenæ Locri secundum totum fœtuerint; quod Lemniæ mulieres hircum oluerint, ita ut viri earum congressum fugerent; *(e)* quod apud Ægyptios adulteris nasus abscissus fuerit; *(f)* quod Æthiopum quidam Rex delinquentibus nasum amputare jusserit, ut eam oris turpitudinem veriti, circumspectius à criminibus abstinerent; quod Persarum Rex, cùm civili tumultu, fœdo esset convitio jactatus, adeo exarserit, ut totius populi nares abscindi curaverit; *(g)* quod Nasones in summo honoris fastigio fuerint apud Persas, imò quod alius nullus evectus fuerit ad regiam dignitatem, *(h)* quod propter Cyrum Nasonem factum esse prodiderit *Plutarchus; (i)* quod Helena habuerit sursum inflexas nares, sed quæ à Socraticis quamplurimum recederent; quod Heliogabalus non alios ad suam libidinem exercendam elegerit quàm nasutos, ratus eos fore ad Veneris negotia & promtiores,

 & ala-

(a) Part. 4. Decis. 43. n. 8. (b) De sensuum Jure Dissert. V. de Olfactu. cap. 2. §. 10. (c) Diribitor. Med. c. 1. (d) de prodigiis & ostentis. p. 13. (e) Mercurialis lib. de Decoratione cap. 30. (f) Alexander ab Alexandro Genial. Dierum l. 4. c. 1. (g) Idem l. 3. c. 5. (h) Riolanus anthrop. l. 4. c. 6. (i) in Apophtegmatibus.

& alacriores, *(a)* cujus rationem reddit *Claramontius*, *(b)* hujus verò verba videantur: nolo enim iisdem, merâ cæteroquin conjecturâ suffultis huc appositis castis legentium oculis molestiam dare. Absint ex Dissertatione mea monstra cum proboscide, de quo *Lycosthenes*; *(c)* sine naribus illud Daphnoideum, ore tamen gemino, dentibus cum binis, & barba, quatuor oculis; *(d)* Puellula Hassica sine naribus & auribus; *(e)* Basileensis Infans Paschalis scissis ac apertis naribus, ut inde ejus cerebrum facile sit suspectum; *(f)* Xyphili nasus, quippe cui caput erat instar dolii; *(g)* Janus ille Leporinus, propè Ulmam aliquando captus duplicem faciem & Nasum habens. *(h)* Sed hæc monstra recedant, abeamus, antequam Hippocentauri, Chimeræ, Vulpanseres, Hircocervi, aliaque monstra nos incurrant. Fugiant ex his pagellis diaboli incarnati, qui sæpe admirandæ magnitudinis nasis, visui humano occurrêre; qualem quoq; se vidisse inter cœnandum retulit *Vir Magnificus, Summe Reverendus, & Excellentissimus Dn. D. Johannes Saubertus, Patronus, Fautor, & Hospes ad cupressum devenerandus*, qui fere in vicinis abhinc oris, ex almâ Julia huc tendens, talem in diversorio servi munera obeuntem, cum naso Gallopaviformi vidit. *(i)* Ceterum observavi quoq; meis oculis, cùm per

(*a*) Riolanus loc. modo cit. (*b*) de conjectandis cujusq; moribus & latitantibus animi affectibus l.6. c.12. (*c*) de prodig. & ostent. p.317. (*d*) Idem An. 308. p. 272. (*e*) Lycosthenes de prodig. & ostent. An. 1530. (*f*) Idem An. 1556. (*g*) Athanas. Kircher. Mund. subterr. l. 8. sect. 2. Disquisit. 1. (*h*) Rommel Discurs. Phys. Med. ad Christ. Weikmannum &c. de fœtibus Leporinis extra uterum repertis pag. 6. (*i*) Es war in dem gantzen Hauß niemand als dieser Kerl anzutreffen / welcher ihnen an die Hand gieng / und hatte eine Nase / wie ein Calecutscher Hahn / welche er herunter fallen und aufziehen kunte. Bey der Abreise / da ihm das Zehrgeld gereicht wurde / befunde man / daß seine Hände gantz kalt / gleich eines Toden / welches dann bey solchen Teufels Menschen gemein zuseyn pfleget / welches auch bezeugt Remigius in seiner Dæmonologia.

per Belgium iter facerem, Harlingæ nautam, cui Naſi magnitudo os clauſerat, ut eo ad edendum & bibendum vix uti poterat. *(a)* Admirandæ pariter magnitudinis naſus fuit Procli, de quo lepidiſſimum Epigramma *Ammiani* in Anthologia occurrit. *(b)*

Ου δύναται τῇ χειρὶ Πρόκλος τὴν ῥῖν' ἀπομύσσειν,
Τῆς ῥινὸς γὰρ ἔχει τὴν χέρα μικροτέρην.
Οὐδὲ λέγει, Ζεῦ σῶσον, ἐὰν πταρῇ· οὐ γὰρ ἀκούει
Τῆς ῥινὸς πολὺ γὰρ τῆς ἀκοῆς ἀπέχει.

Quod ſic Latinum faciebat *Henrici Stephani.*

Haut manibus Proclus potis eſt emungere Naſum,
Nam Procli Naſus longior eſt manibus.
Invocat hautq; Jovem, cùm ſternuit, auribus iſtum
Tam procul à Naſo non capit ille ſonum.

Neq; litem de magnitudine Naſi movebo, an eam rectè determinaverit *Ficinus? (c)* Naſos tres in longum diſpoſitos Vultus unius implere longitudinem; an verò *Meyen? (d)* referens: **Es muß die Naſe mit den Mund in die Länge und Breite übereinkommen.** Quæ omnia elegantiſſime rimatus eſt *VIR Excellentiſſimus atq; Experientiſſimus* JOHANNES JACOBUS DÆBELIUS, *Phil. & Med. hujusq; P. P.* & dum in alma Roſarum degerem Fautor & Præceptor ætatèm colendus. *(e)* Neq; quæſtiones urgebo, an Virilitatis ſignum ſit Promontorium bonæ ſpei ſeu naſus prægrandis? *(f)* An naſus talis mentis denotet acunem?

(a) Er konte nicht trincken noch eſſen / er muſte dann zuvor mit der lincken Hand die Naſe wegthun / und mit der rechten den Getranck und Eſſen hinein ſchieben.
(b) Schookius de Sternut. c. 35. (c) Comment. in lib. Platonis de Amore. (d) Phyſiogn. Med. c. 3. addit. hæc verba: Welches der Höhe des Munds halben alſo zu verſtehen / daß wann der Naſen Maaß mit dem Zirkel genommen wird / in den Mund ohne deſſen Zwingung kan geſetzt werden. (e) in Lect. Publ. de Corpore proportionato. (f) Riol. Anthrop. l. 4. c. 6.

men? (a) an nares apertæ depingant iracundum? (b) de quo *Virgilius*. (c)

Collectisq; premens volvit sub naribus ignem.

quod imitatus est *Silius Italicus*: (d)

Prima in cornipedis sedit spirantibus ignem
Naribus hasta volans.

Qui ejusmodi quæstiones desiderat Virorũ scholas adeat, qui ex professo eas tractarunt. Omnia in unum de Nasi formis redegit Lauriger *Barlæus*.

Cæsar gibbosum, Cynicus me ostentat aduncum,
Et Vates de me nomina grandis habet.
Hâc qui parte valent credam magis esse sagaces,
Emunctum quisquis me volet esse sapit.

Nunc rivos Philologicos claudo, sat prata disputationis meæ ex istis biberunt. Interea quisquis hujus generis curiosa legere amat prolixe ventilata, citatos adeat Autores, aliosq;, qui multam iisdem impenderunt industriam.

(a) Claramont. l. 6. c. 12. & Schookius de Sternutat. c. 35. (b) Claramont. l. c. (c) l. 3. Georgic. (d) l. 17. Punicorum.

CAPUT SECUNDUM.

Nasi structura Carneo-Cartilagineo-Ossea.

§. I.

NUnc tumescentibus velis in altum Anatomicorum mare me confero, & quid de Nasi structura sentiant depromo. Ita vero definiunt Nasum: quòd sit corporis nostri pars organica, ex pluribus similaribus particulis coagmentata, cùm propter alios usus, tùm maxime ut genuinum adoratus organon existeret. (a) Partem esse nemo negaverit, cùm ipse *Galenus* (b) quando partem de-finit

(a) Caffer. Penthæst. l. 3. sect. 1. c. 2. (b) de U. P. l. 1. c. 1. & Casp. Hofmannus in Comment. ad h. l.

finit, quod ſit corpus neq; undiquaq; circumſcriptionem habens, neq; undiquaq; cohærens, cum reliquis exempli loco afferat Naſum. Organicam eſſe non tam quod ex pluribus partibus componatur, quam quod functiones certas perficiat intelligimus. Vid. de iſtis *Julium Caſſerium Placentinum.* (*a*)

§. II.

Sed ut ordine provehar nec incertis abripiar fluctibus attento circumſpiciam oculo, quas tùm externas tùm internas naſi ſtructura exhibeat componentes totum partes; eò tamen ſimul obſervato moderamine, nedum talibus perluſtrandis medio in curſu vacare lubet, longius à portu aberrem.

§. III.

Primum igitur conſpectum ſubit Naſi cutis, cujus accuratam deſcriptionem propoſuit *Caſſerius:* (*b*) notans eam eſſe cæteris faciei partibus duriorem & tenuiorem, muſculisq; adeò annexam, ut Anatomicorum manibus, in ſeparando difficultatem inſignem pariat; qualem *Bauhinus,* (*c*) ex communi experientiæ decreto etiam ſtatuit; cujus verò rationem ſubjicit mox citatus *Caſſerius,* (*d*) ut cartilaginum & muſculorum naſi tenuitati ac infirmitati in ſurſum trahendis alis ſuccurreret: ita ut nunquam muſculi immotâ cute agant, imo & ipſa quaſi muſculoſa dicenda videatur. Neque id ſilentio prætereundum puto, cutem naſi dorſum cumprimis inveſtientem læſam notabilem relinquere cicatricem. Vide alia plura de naſi cute notabilia in ſæpe citato *Caſſerio.* (*e*) Cuti, tanquam membranæ exteriori, aſſocio internam, quam ſive cutem reflexam, ubi alas intus ſeptumq; inveſtit, ſive duræ ma-

(*a*) l. c. ſect. 2. c. 1. (*b*) d. l. c. c. 3. (*c*) Anat. l. 3. c. 46. p. 456. & Glandorp. de Polypo narium cap. 1. (*d*) l. c. ſect. 3. c. 5. (*e*) de Fabr. Naſ. l. 3. ſect. 3. c. 5.

tris sobolem in summitate & radice narium, aut utriusq; prolem in medio dixeris, parum refert, adeoq; ἄκαιρος mihi videtur ἀκριβολογία *Casserii*, dum eam constituit triplicem; quamvis prudenter attenderit, illam quò magis ad Ethmoidei ossis penetralia assurrexerit, exquisitiori tactu gaudere; sed aliam, quam ipse assignaverat, ob rationem, scilicet, quia ibi nervulorum plurium intertextu fruitur.

§. IV.

Philosophorum creditus Phœnix *Aristoteles* (*a*) operculum quoddam insuper naso peculiare attribuit, non omnibus animantibus sed respirantibus tantum proprium, ita ut non nisi eo per aëris ingressum aperto, olfacere possint: de quo avidus Lector si velit, consulat nitidam quondam Noricæ hujus Smaragdum *Gasp. Hofmannum*, (*b*) ut & *Oelhasium*, (*c*) *Laurenbergium* (*d*) & *Sebizium*; (*e*) in hos verò multis objectionum catapultis detonant *Casserius* (*f*) & *Bravus*, (*g*) idque ne lynceis oculis repertu dari tradunt. Sed ignoscant mihi, si illis ab *Excellentissimo* DN. PRÆSIDE, *Fautore & Præceptore observanter colendo*, edoctus, demonstravero, in homine, (de quo Aristoteli primarius sermo,) ad narium radices tale quoddam operculum membranaceo-cartilagineum adesse, valvulæ nomine ob mobilitatem condignum, idque digitis etiam intrusis explorari posse; ut adeò frustra illud rationum telis impugnent, quod certa hic sensus noticia confirmat.

§. V.

Sequuntur musculi, de quorum numero varia varii. *Casserius* in hominibus unicum latum per utrumq; nasum ex-

(*a*) 2. de Anim. text. 100. (*b*) Comment. in Galen. de U. P. §. 560. (*c*) Semin. Pestilenti disquisit. secund. c. 8. (*d*) Disp. de catarrhis th. 15. (*e*) Disp. Med. 22. §. 5. (*f*) l. 3. sect. 3. c. 6. (*g*) de saporum & odorum differentiis c. 15.

expanſum promit, (*a*) inveniſſe ſe tamen ait ſuo marte geminos muſculos exiguos, tenues, myrtiformes, ortum trahentes à narium lacu, h.e. oſſe ſuperioris maxillæ, inde ſupra alas aſſurgentes, & tandem fibris transverſis obliq; ad naſi pirulam ſive mucronem vergentes tendinoſo fine ibi cartilagini arctiſſimè adhærentes. A *Galeno* & *Columbo* gemini ſtatuuntur, unicuiq; lateri unus. (*b*) Quatuor recenſet *Laurentius*, (*c*) duos nempe conſtringentes, duosque dilatantes; Quinq; *Glandorpius*, (*d*) unum comunem & IV. proprios. Sex adducit *P. Barbette*, (*e*) duos deprimentes, duos dilatantes, duos conſtringentes, additq; in Naſutis duos aperientes. Septem *Riolanus*, (*f*) dividitq; in unum communem & reliquos proprios; cui conſentit quoad diviſionem & numerum *Bauhinus*. (*g*) Octo ſive quatuor paria *Spigelius*, (*h*) *Marchettis*, (*i*) *Lindenius*, (*k*) & *Isbrandus de Diemerbrœk* enumerant, (*l*) cui poſtremo album calculum addere tutiſſimum videtur. Et prædictorũ quidem muſculorum ope voluntarius Naſi motus perficitur, dum par primum triangulare alas narium ſurſus verſus foramen lacrymale attollendo diducit; ſecundum labio ſuperiori commune, priori quoad uſum reſpondet, dum verſus propinquum maxillæ ſuperioris os movet; tertium circa pinnæ radicem exortum, ac ſupra alam verſus ejusdem angulum excurrens, narium dilatationi quoq; inſervire creditur, & quartum deniq; exile, nec niſi in Naſutis diſtinctè conſpiciendum ſub tunicâ narium parte interiore latens ab oſſis Naſi extremitate ortum in alam expanditur eamq; adſtringit. Plura de

(*a*) libr. 3. Sect. 1. c. 7. (*b*) Bauhinus Anat. l. 3. c. 64. in marginalibus. (*c*) lib. 2 de ſenſ. organ. (*d*) de polypo narium c. 1. p. 3. (*e*) Anat. Pract. l. 2. c. 1 (*f*) Anthrop. l. 5. c. 12. (*g*) Anat. l. 3. c. 64. (*h*) de humani Corporis Fabrica l. 4. c. 5. (*i*) Anat. c. 13. (*k*) Med. Phyſiol. l. 1. c. 12. Art. 1. §. 13 (*l*) Anat. l. 3. c. 19.

his & ſpecioſa, vid. apud *Caſſerium* (*a*) & *Glandorpium* (*b*) ad quos brevitatis ergò B. L. relegamus.

§. *VI.*

Cartilagines ſeptem *Lindenius* (*c*) in theatrum producit, tres nempe laterales, unam mediam, duas in alarum oris, duas conſtituentes columnam. *Riolanus*, (*d*) *Bauhinus*, (*e*) *Spigelius*, (*f*) *Diemerbrœkius*, (*g*) ut & exoriens Helvetiæ Sol *Muraltus* (*h*) quinq; numerant, tres inferiores, & duas ſuperiores. Inferiores duæ ſunt laterales, inter reſpirandum mobiles, & ſeptum ſive diaphragma quod immobile eſt; ſuperiores ſunt cartilagines poſtremæ in infimâ narium parte poſitæ, & oſſibus adnatæ. Uſus Cartilaginum erat, ne adeo fragilis foret naſus, ſed occurrentium duriorum impetui cedere poſſet.

§. *VII.*

Et hæc dicta ſufficiant, de ſtructura naſi carneo-cartilagineâ, nunc Oſſilaginis Divæ auxilio oſſeam quoque ordior.

§. *VIII.*

Apud Veteres equidem tantâ in reverentia demortuorum oſſium fuere particulæ, ut grande nefas & morte piandum ſcelus fuerit, oſſibus inſultare demortuorum. (*i*) Nemo verò mihi vitio vertet, ſi ad DEI T.O.M. gloriam Naſi oſſa in lucem produxero.

§. *IX.*

Dividuntur ergò illa in propria & communia. (*k*) Propriorum numerantur tria, duo externa lateralia, & unum

(*a*) l. 3. Sect. 3. c. 8. (*b*) de Polyp. Nar. cap. 1. p. 2. (*c*) Med. Phyſiol. l. 1. c. 12. Art. 1. §. 13. (*d*) Anthrop. l. 4. c. 4. (*e*) Anat. l. 3. c. 65. (*f*) de hum. corp. Fabr. l. 3. c. 2. (*g*) Anat. l. 3. c. 19. (*h*) Vade-mecum Anatomic. p. 228. (*i*) Id. p. 165. (*k*) Isbrand. de Diemerbrœck Anat. l. 3. c. 19. Bauhin. Anat. l. 3. c. 65.

unum internum medium, quod Naſum in duas partes dirimit. Neq; triangularia ſunt hæc oſſa, ſed quadrangularia, alterâ parte longiorem ſuperficiem habentia, circa initium paululum incurvata, & ſtatim ad frontem ſeſe erigentia. (*a*)

§. X.

Commune ad Naſi ſummam radicem os fixum hæret, quod cuneiforme dicitur, non tam quod formam æmuletur cunei, ſed quod cunei ad inſtar reliquis oſſibus ſit interpoſitum. (*b*) Baſilare quoq; dicitur, quia baſin conſtituit. Hoc ad ſecundum usq; menſem in fœtibus eſt cartilagineum, tertio apparent Proceſſus pterygoidei & ſic duobus conſtat oſſibus. Quartò & reliquis menſibus ſecundum *Riolanum*, (*c*) *Lindenium*, (*d*) *Muraltum*, (*e*) & *Laurentium* (*f*) quatuor conſtat oſſibus; ſecundum *Diemerbrœkium* tribus; (*g*) ſecundum *Excell. Kerkringium* (*h*) octo ſeu quatuor paribus: Primum ſunt Proceſſus pterygoidei; ſecundum principium eorum proceſſuum, qui poſtea maxillam ſuperiorem tangunt; tertium, principia oſſis, quæ Sellam equinam poſtea conſtituunt, nunc oſſicula diſtincta, caput majoris aciculæ æquantia, quæ celerrime in formam ſemilunulæ evaneſcunt; quartum, principia oſſis, qua nervi viſorii transmittuntur, tunc oſſificatæ binæ lineolæ. A nono menſe augetur & corroboratur paulatim os, cartilaginesq; minuuntur, ut in unum os IV. paria coëant. Proceſſus habet octo, quatuor externos, quorum duo anteriores vocantur πτερυγοειδεῖς aliformes, veſpertilionum alis ſimiles

(*a*) Bauhinus l. m. c. Lindenius Phyſiolog. Med. c. 12. Art. 1. §. 11. Caſſerius de Naſi Fabrica Sect. 1. c. 11. (*b*) Spigelius de hum. Corp. Fabr. l. 2. c. 8. p. 41. (*c*) Comment. in Galenum de Oſſibus p. 795. (*d*) l. m. c. (*e*) Vade-mecum Anat. Exercit. 5. p. m. 165. (*f*) Anat. l. 2. c. 14. (*g*) Anat. l. 9. c. 7. (*h*) Oſteogenia Fœtum c. 6.

miles, duo posteriores geminis apicibus versus styloidem protenduntur; duos præterea internos, qui parvi sunt, & sellam Equinā in se continent. De Sella Equina notandum venit illud controversiarum mare, quod movit tanta Anatomicorum multitudo, an nempe perforata sit necne? Medicorum Coriphæus *Galenus*, (*a*) *Lindenius*, (*b*) *Hofmannus*, (*c*) *Andreas Laurentius*, *Franciscus Putæus*, *Jacob. Sylvius* ac *Franciscus de l' Boë Sylvius* affirmativam partem tenent, & quis resistet tot armatis tantorum Autorum opinionibus, eorumq; (uti tradunt) avtopsiæ? Sed refutavit eos *Diemerbrœk*, (*d*) inquiens: castra secutos esse *Galeni*, cumq; *Galenus* statuisset, cerebri pituitam è Ventriculis diffluere in glandulam pituitariam, (*e*) Sellæ impositam, per eamq; evacuari, & interea tamē nullas Vias videret, per quas pituita ex glandulis refluere possit, ad nasum & palatum, finxit & ut verisimilem sententiam proposuit, Sellam foraminulis esse præditam, quam cæteri secuti foramina hæc in Sella statuerunt, quamvis nec Lynceis reperiri possint oculis; neq; solus hoc statuit, sed stant ex ejus parte alii Anatomicorum multi *Vesalius*, *Columbus*, *Fallopius*, *Valverda*, & *Bauhinus*. Ast pagellæ prius deficient, quàm ut omnia ad os cuneiforme pertinentia in his Chartarum angustiis recitem. Transeo hæc & cupido Lectori Anatomicorum de hoc osse marsupia relinquo, plena sunt controversiarum, sed jam non promendarum. Sufficiat interim indicasse, liquorem ossis cuneiformis foraminulis injectum non ad palatum immediatè ferri, sed per osseos istos mæandros, (modo majores modo minores, prout glandula pituitaria major vel minor exstiterit,) vasa sive canales continentes venarum jugu-

(*a*) de U. P. l. 9. c. 31. (*b*) Med. Physiol. c. 8. Artic. 13. §. 90. (*c*) Comment. in Galen. d. U.P. §. 865. (*d*) Anat. l. 9. c. 7. (*e*) de glandula pituitariâ vide plurima Curiosa in Warthoni Adenograph. c. 25.

jugularium in ſinus laterales expanſarum principia ſubire, ſicuti poſt *Cl. Schneiderum* notavit *Williſius.* (*a*)

§. *XI.*

Eo nunc & quid de oſſe Ethmoide notandum, digito attingo. Dicitur hoc cribriforme quia multis exilibus foraminulis eſt pertuſū, paucis rectis, plurimis tortuoſis. (*b*) In fœtibus & pueris os cribroſum non eſt totum cartilaginoſum, quod *Coiterus*, (*c*) *Riolanus* (*d*) & *Lindenius* (*e*) putarunt; neq; conſtat tribus partibus oſſeis, quod *Eyſſonius* (*f*) affirmat, *nam ſeptum narium cavitatem diſcriminans nunquam in fœtibus eſt oſſeum, uti nec criſta Galli, nec tabula cribri inſtar perforata, unde nomen inditum eſt huic toti oſſiculo; ſed tota oſſificatio, quæ in fœtu circa hoc os oritur, ſpongioſis ſepto utrinq; adhærentibus oſſiculis quinto menſe, & ſquamulis duabus ad oculorum orbitam conſtituendam concurrentibus, ſexto circiter menſe abſolvitur; reliquæ oſſis hujus partes cum ſint & maneant cartilaginoſæ, etiam multo poſt nativitatem tempore, non eſt quod iis Lectorem detineamus, ſatis enim magna eſt fœtuum hoc in oſſe ab adultis diſtantia, quod neq; criſta galli, neq; ſeptum transverſum narium neq; immediatum odoratus inſtrumentum habeant oſſa*, ſunt verba *Clariſſ. Kerkringii.* (*g*) Unicum adhuc de oſſe Ethmoide addo, nempe uſum, is verò à pleriſq; triplex cenſetur: Primus ut ſit defenſaculum contra aëris irruptionem in cerebrum, ſecundus ut ſerviat vacuandis mucis, tertius (addit *C. Hofmannus*) (*h*) ut ſit ὀχεῖον vocis, quod exemplo polypo correptorum probat, qui de naſo ſonant, Belgæ efferunt vor de Neeß ſpreken/ Saxones Inferiores vor de Neeß ſchnuſen/ Noſtrates durch die Naß reden.

(*a*) Anat. Cerebr. c. 4. (*b*) Cauſam vide ap. Bravum de ſap. & odor. differ. cap. 15. (*c*) de oſſibus Infantum. (*d*) Enchirid. Anat. l. 1. (*e*) Med. Phyſiol. cap. 8. Art. 14. §. 93. (*f*) de oſſib. Infant. (*g*) Oſteog. fœt. c. 7. (*h*) Comment. in Galen. de U. P. §. 446.

den. Cum *Hofmanno* ſentiunt multi, ex illis *Montagnana*, *Benedictus Faventinus*, *Glandorpius* (*a*) & *Lindenius*; (*b*) *Schneiderus* tamen negat. Vid. *Horſtium*. (*c*) Quartum quoq; adjungit *Clariſſ. Spigelius*, (*d*) ut criſta Galli falci ſubſternatur, ac ſinui tertio duræ meningis tutam ſedem, cui connaſcatur donet; & quintum, ut Naſum diſtinguat, & ſic Naſus cum cæteris ſenſibus duplicatum odoratus organon habeat.

§. XII.

Aſt ordinis pulſant fores quoq; proceſſus mammillares, à figura feminarum papillas æmulante ſic dicti, (*e*) numerantur duo, (*f*) albi, molles, oblongi, ad finem bulboſi, intus cavi, (*g*) naturæ peculiaris, cui ſimilem in toto corpore particulam non inveneris. (*h*) In hominibus tenues & parvi, cerebri tamen Ventriculos attingunt, illisq; implantantur; in brutis verò multò ſunt majores, præſertim annotavit in Talpa, animalculo illo proceſſus mammillares cum oſſe cribriformi notabilis eſſe magnitudinis, & Anſeres inter omnia animalia maximè pollere odoratu, ob proceſſus mammillares longiores, *Muraltus*; (*i*) hinc rectè cecinit *Lucretius*:

- - humanum longè præſentit odorem
Romulidarum acris ſervator candidus anſer.

Cæterum proceſſus hi mammillares, (in fœtibus quàm adultis majores ſi *Riolano* (*k*) credimus,) è cruribus medullæ oblongatæ juxta ventriculos cerebri anteriores enati, mole ſua tumidulâ anteriora verſus exporriguntur, ſicq; adeunt oſſis cribroſi à mediâ asſurgente criſta Galli diviſi

(*a*) de Polypo Narium Obſerv. 2. p. 56. (*b*) Medicinæ Phyſiologic. c. 8. Artic. 14. (*c*) Manuduct. ad Medicinam P. 1. c. 1. Sect. 1. §. 8. (*d*) de humani Corporis Fabrica l. 2. c. 8. (*e*) Diemerbrœk. Anat. l. 3. c. 8. (*f*) Fallop. l. 3. Obſerv. Anat. c. 14. Spigelius l. 7. c. 2. Glandorp. de Polyp. c. 1. (*g*) Caſſerius l. 3. ſect. 1. c. 19. (*h*) Caſſerius l. m. c. (*i*) Vade-mecum Anat. p. 542. (*k*) Anthrop. l. 6. c. ult.

divisi utrunq; lacunar, ubi dum in foraminula hujus sese insinuant tutelæ gratia duræ meningis involucro obvolvuntur, tandemq; in filamenta, tubulatas narium cavernas succingenti membranæ interspersa, desinunt: eadem verò filamenta, cum in cane Venatico longè plura ac majora, quam in ullo animantium notata fuerint à *Willisio*, (*a*) non mirum ipsum odoris sagacitate reliqua antecellere. Nervis igitur merito accensendos puto dictos processus mammillares, *Willisium* (*b*) aliosq; Anatomicos, quibus fungum pro cerebro esse nequaquam dixeris, secutus, quicquid objiciant *Diemerbrœkius*, (*c*) *Bauhinus*, (*d*) *Riolanus*; (*e*) ac geminos iisdem attribuo usus: nempe, ut ♌tus animales ad organon odoratus actuandum devehant, & serosam anteriorum cerebri ventriculorum colluviem ad nares expurgent, acres △ easq; odorum species, (si opus fuerit quandoq;) attemperaturam; hunc enim finem natura provida salutis magistra respexisse videtur, dum singulari cavitate, (stilum minorem admittente, & ad latus proximi ventriculi anterioris ducente, sicuti in Museo *Excell. Dn. Præsidis* observare mihi licuit,) processus mammillares pervios esse voluit. Præter hoc autem modo expositum nervorum par, (quod rectissimè *Willisius* (*f*) primum in ordine recensuit, cui assentitur *Barbette*, (*g*) & subscribit *Muraltus*; (*h*) *Diemerbrokius* (*i*) autem tertium, *Lindenus* (*k*) juxta vulgarem Versiculum:

Olfacit Octavus, faciei nonus inerrat,

Octavum constituit) duos ramulos à pari quinto Willisii huc mitti & in utramq; narem distribui Anatomicorum

(*a*) de nervis cap. 21. (*b*) l. c. (*c*) Anat. l. 3. c. 19. (*d*) l. c. (*e*) Anthrop. l. 4. c. 2. (*f*) l. m. c. (*g*) Anat. Pract. cap. 10. p. 229. (*h*) Experiment. de Capite. (*i*) Anat. l. 3. c. 19. (*k*) Med. Physiol. c. 12. Art. 2. §. 20.

induſtria notavit, ut facilis ſic pateat conſenſus nares inter & palatum intercedens. Adhæc ſilentio prætereundum nec illud erit, in bove, caprâ, & ſimilibus, quæ herbaceis veſcuntur, longè majores eſſe quam in carnivoris animalibus; rationem affert *Williſius*, (*a*) quoniam illis ad dignoſcendas herbarum multiplicium vires, magis exquiſito olfactus ſenſu opus eſſe videtur.

§. *XIII.*

Reſtat ut ductus narium excretorios alios proponam: *Primus* itaq;, notante *Caſſerio*, (*b*) à cavitate illâ quæ frontis oſſi inſculpta ſuperciliorum protuberantiam exterius efficit, & intus profunda ad mediam quaſi frontem elevatur, ductus quidam internâ oritur parte, qui in initium oſſium turbinatorum evidenter cavitatem habentium tendit. *Secundus* adeſt ductus ab auribus ad nares exporrectus, qui à conchâ exteriori proceſſus petroſi incipiens, indeq; obliquè ad anterius interiusq; baſis capitis latus fertur, hincq; partim cartilagineâ partim membranoſâ ſubſtantiâ auctus, inter duos faucium ſive gulæ muſculos, ulterius procedit, donec juxta radicem proceſſus pterygoidæi interni in alteram narium cavitatem deſinat, & in craſſam palati tunicam inſeratur, ita ut terminus hujus canalis palato & naribus communis ſit: cui ſocios veluti canaliculos binos adjunxit *Caſſerius*. (*c*) *Tertius* obvenit ductus nerveus lacrymalis dicendus, qui punctis lacrymalibus continuus à foramine oſſi proximo inſculpto anteriora verſus egreditur, nec procul à narium extremo in ovibus, vitulisve, manifeſto foramine terminatur: Et hos quidem ductus narium communes denominare poſſes, per quos cerebrum, aures, oculive fluidum quoddam aqueum vel lymphaticum naribus

trans-

(*a*) l. m. c. (*b*) l. 3. Sect. 1. c. 18. (*c*) l. 3. Sect. 1. c. 6.

transmittunt. Nunc verò inquirenda ſunt vaſa narium excretoria propria, in ipsâ narium tunicâ orta, quæ à *Clariſſ. Stenonio*,(horum, nec non modo propoſiti ductus tertii, principe obſervatore,) duorum recenſentur generum: Breviora alia, alia longiora. Breviora ex glandulis tunicæ nares intus ſuccingentis dimittuntur oſtiolis exexiguis, nec niſi per humoris expreſſi guttulas dignoſcendis, atq; humorem, ab arteriolarum ramulis ſecretum, in membranam pituitariam *Cl. Schneideri* anteriorem, exſtillant: Longiora canaliculorum lymphaticorum nomen merentia, bina occurrunt, (in utroq; naſi latere unum,) quæ in tunica narium internâ, ſupra molarium dentium regionem, ex rivulis à glandulis ibi præſentibus prorumpentibus minimis, in unum alveum confluentibus, principio ſumto, ſub ductu nerveo lacrymali aſcendunt, & anteriora verſus reflexa, circa extrema demum narium, quo loco ſuprà reliquam planitiem cartilago exſurgit, in ſinum intra cartilaginoſam alarum protuberantiam obvium ſe exonerant, atq; prout deſcripta ſunt in ovillo capite ſeſe conſpicienda præbent, in vitulino autem non æque ſe produnt, notante *Excellentiſſ.* DN. PRÆSIDE, tametſi narium oſſa cautè effringantur, nec in homine eadem *Stenonio* unquam viſa ſunt.

§. *XIV.*

Jam verò humidum, quod prædicta Vaſa naribus affundunt, cum eo, quod per proceſſuum mammillarium cavum amandatur, idem videtur obire munus: Sed inquies, humidum quodvis odoratui obſiſtere, ſicq; organon impedire, cùm artis Medicæ anteſignanus *Hippocrates* (a) ſcripſerit: Καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὀσμᾶται τῶν ξηροτέρων αὐτὸς (ὁ ἐγκέφαλος) ἑαυτοῦ ἀκριβέστερός ἐστιν:

 ubi

(a) de Carnibus t. XVII. 9.

ubi quidem cavitas nasi sicca fuerit, ipsum seipso exactius arida olfacere, & paulò post, ὁκόταν δ' ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες, οὐ δύναται ὀσφραίνεσθαι, quum verò nares humectæ fuerint, olfacere non possunt? Verissima, fateor, scripsisse Hippocratem, si humidum immoderatum aut viscosius nares non irrigans, ast obruens, innuerit; si autem simpliciter verba Hippocratis interpretari velles, experientiæ bellum indicendum foret, quâ constat, canes odoris sagacitate laudatissimos, nares habere perpetuo humidas; ne dicam, humiditatem omnino hîc videri necessariam, ut internam narium tunicam ab exsiccatione ac corrugatione alioquin metuendam, defendat, halitibusque odoriferis ad nervorum poros viam pandat faciliorem. Interea salutis provida magistra optime naribus prospexit, ne humidi ex collectione copia nimia iisdem impedimentum afferret, dum viam paravit illum à naribus ad palatum deducentem, transitum scil. brevem non canalis sed foraminis nomine exprimendum, à *Stenonio* (*a*) optimè descriptum.

(*a*) Observat. de narium Vasis.

CAPUT TERTIUM.

Narium Lamellæ, osseiq; Tubuli.

§. I.

MIror hîc Anatomicorum turbam (cùm in minoribus etiam humani corporis indagandis alioquin occupati esse soleant) tam notabiles Nasi partes fugitivo transiisse oculô, ita ut præter *Julium Casserium Placentinum*, (*a*) *Nicol. Stenonem*, (*b*) & *Caspar. Bartholinum, Thomæ filium*, (*c*) vix unus aut alter tam veterum quam recen-

(*a*) l. 3. c. 16. Sect. 1. (*b*) in histor. pisc. ex canum genere dilecti, annexum Myolog. Specim. p. 141. & 142. (*c*) In Disp. peculiari de olfactus organo Hafn. hab. An. 1679. d. 26. Febr. ℞. Georg. Nicol. Seerup.

recentiorum eas attigerit, multo minus accurate descriptas tradiderit.

§. II.

Sistam igitur illas Tibi B. L. descriptas, prout monstrante *Excellentissimo* DN. PRÆSIDE in ovillo capite conspectum meum subierunt: Hîc vero si nares cautè, juxta sitū septi intermedii intus à medio palato incipiendo, cultri acie diviseris, dorsumq; supra effregeris, sub osse ethmoidæo lamellas quamplurimas conspicies osseas, mox juxta has è latere osseo enatos tubulos majores, seu turbinata ossa *Casserio* (a) dicta deprehendes, sibi invicem imposita, atque in gyros minores circumvoluta; qualia numero tria in homine etiam describit *Casserius:* Primum non procul ab osse Ethmoidæo exortum, alterum similem originē nactum, paulò vero ad interiora progressum sejunctum, tertium sumto suprà ossa palati principio ita demissum, ut inter ossa palati parum interstitii relinquat, minus excavatum.

§. III.

Casp. Bartholinus (b) in cane Venatico exquisitissimi sensus, inextricabilem & plane innumerabilem lamellarū progerminationem ac circumvolutionem invenit: lamella enim primò bifida semel atq; iterū utrinq; circumvoluta erat, deinde à superficie ejus superiore exurgebant sex aliæ lamellæ, quarum nonnullæ bifidæ etiam erant, sed omnes itidem in figuram semicircularem curvabantur, iterumq; plures lamellas emittebant, quarum quælibet inextricabilem numerum aliarum lamellarum exhibebat, ut impossibile esset earum numerum inire & figurâ exprimere.

 §. IV. Id

(a) l. c. (b) l. m. c.

§. IV.

Id vero porrò notatu dignum videtur , turbinata ossa, quæ ex narium parietibus cavitatem genarum internè sepientibus enascuntur, primum tenuia statim crassescere, (date hujus vocis veniam Anatomizanti Ciceroniani manes) & formam turbinis assumere , undiq; libera, nec nisi à principio suo deorsum pendentia ; undique cavernosa,& minimis pertusa foraminulis quasi spongiosa existere ; *Excellentissimus Dn. Præses*, in tunicâ illa ipsa ossa succingente,recto & sibi invicem perpendiculari ductu,exiles,sed numerosissimos vasorum sanguineorum à carotidibus & jugularibus externis propagatorum rivulos,curiosè mihi demonstravit; juxta hos dein fibras conspeximus albicantes, pressamq; leniter tunicam per infinitos poros mucaginem reddidisse , ex glandulis interspersis, sive carne papillosâ *Diemerbröckii (a)* promanantem.

§. V.

Sequitur nunc usus,quem natura tubulis hisce intendisse videtur: *Casserius* (*b*) putat illos factos esse , ut suo calore aërem, nempe ingredientem, præparent, ejusq; dum appellit, impetum frangant: At rem acu non tangit, propius ad veritatem collimat fulgidum Philureæ sidus *Excell. Bohnius*,dum has narium labyrintheas cavernas ,tubulosq; [uti vocat] (*c*) mirifice fictos atque dispositos, plurimum ad odorandi organon formale conferre existimat, quatenus non saltem ab exteriore & latiore hiatu interius & versus os cribriforme magis magisq; angustantur, hinc corpuscula odora magis cogunt & compingunt, ut spissior horum ad nervos olfactorios appulsus

(*a*) Anat. l. 3. c. 8. (*b*) de Nasi fabrica l. 3. Sect. 3. c. 16. (*c*) Disput. Physiolog. 19. §. 13.

ſus contingat; ſed quatenus eædem cavernæ ut totidem quaſi remoræ ac receſſus exhalationibus odoriferis colligendis atque cumulandis inſerviunt. *Steno* (*a*) cùm in piſce ex canum genere diſſecto, obſervaſſet nervea filamenta in tunicam narium à proceſſibus mammillaribus diffuſa, & hæmiſphærium membranoſum planum tenuiſſimis lamellis itidem membranoſis; hinc patere ait, quâ ratione ſibi ubiq; ſimilis natura, per haſce membranulas, idem in hoc piſce præſtare voluit, quod in nobis aliisve animantibus plurimis efficit, numeroſas ſpongioſorum oſſium lamellas, membranis involvendo: Scil. quo facilius per ambiens fluidum diffuſa corpuſcula ſenſum iſtius partis afficerent, lamellarum numero id efficit, ut in exiguo ſpatio magna ſuperficiei ſit extenſio, adeoq; receptum eô ſpatiô fluidum, varieq; inter lamellas diviſum magnam corporis ſuperficiem contingat; at quò major eſt ſuperficies, quæ ambiente contingitur, eò plura ambientis corpuſcula ſimul in illam partem agere poſſunt.

(*a*) l. m. c.

CAPVT QVARTVM.

Odoratus ſenſus deſcriptio.

§. I.

Liceat ulterius progredi & odoratus ſenſum in ſcenam producere: Hic verò in hominibus non tantum, quantum in brutis præſtat, φαύλως γὰρ ἄνθρωπος ὀσμᾶται teſte *Ariſtotele*; (*a*) cujus quidem cauſæ multæ & elegantes proferuntur à multis: Philoſophus connatam organi odoratus in nobis imperfectionem accuſat, cui ſen-

(*a*) l. 2. de Anima c. 9. t. 92.

ſententiæ Viri πολλῶν ἀντάξιοι ἄλλων ſubſcribunt; quos inter *Caſſerium* (*a*) *Johannem Bravum* (*b*) eruditum quidem illum, licet parum politum Medicum Salmanticenſem, (*c*) tùm *Williſium* (*d*) & *Bohnium* (*e*) nominaſſe ſufficiat, horum vero poſtremi duo experientiâ edocti ſcite affirmant, in brutis non tantum ruminantibus, ſed cane etiam, fele, lepore &c. proceſſus mamillares longe ampliores ac in homine obſervari. *Illuſtriſſimus Comes ac Dominus Kenelmus Digby* (*f*) odoratum in homine debiliorem pronunciat, propter craſſiores fortioresq; vapores è ventriculo mensâq; perpetuô ferè ortos, quorum occaſione fuliginibus nares obſidentur, ut effluvia extus advenientia dignoſci nequeant; ὁμόψηφος eſt *Morhoſius* (*g*) *ingens Wiſmariæ Patriæ ſuæ lumen p. t. Kilionenſis Prof. Clariſſ.* rationibus certis perſuaſus, præcipue deſumtis à canibus minore narium ſagacitate pollentibus, dum largiori paſtu ſaginantur, jacentq; in culina ubi nidores undiq; hauriunt, quàm cum in latibulô ſuô clauſis parcus aptusq; venaturis cibus præbetur; Hûc facit etiam ulterius exemplum Johannis illius Leodienſis, qui cum diu in Sylvis vixiſſet glandibus & radicibus paſtus, milites fugiens feraces, tanta polluit facultate, ut cibos odoratu explorare, homines ac Venatores diſtinguere, eorumq; inſidias eludere potuerit, inde vero ad lautiorem cibum reverſus, mirandam narium ſagacitatem penitus amiſit, vid. *Digby.* (*h*) Quid? quod Pythagoræ, Zenoni, cæteræque Philoſophorum antiquorum turbæ, ex aquarum bibitione & olerum deglutitione non tantùm ingenium auctum eveniſſe creditum ſit, ſed odoratus etiam atque ſen-

(*a*) de Naſi Fabric. l. 3. Sect. 2. c. 4. (*b*) de ſaporum & odorum differentiis c. 12. (*c*) ex Judicio Illuſtriſſ. Digby Tract. de Nat. Corpor. c. 28. p. 317. (*d*) de Anima Brutorum p. 1. c. 13. (*e*) Diſp. Phyſiolog. 19 §. 6. 7. (*f*) Tract. de natura Corporum c. 28. (*g*) Diſp. de Senſuum paradoxis c. 5. (*h*) l. m. c.

fenſuum tàm externorum quàm internorum defæcatiorum vigor; tametſi alioquin diſtichon ſequens in ore omnium circumferatur:

Hauriat anſer aquam, dentur bona vina Poëtis,
Peſſima deſcribit carmina potor aquæ.

Joh. Clauberg. (a) *& Cl. Bechmannus* (b) Philoſophi acutisſimi, olfactum in homine hebetiorem ſuſpicantur, ob cerebri humiditatem, quemadmodum notum ſub aquis olfactum aut nullum, aut obſcuriorem eſſe, & catarrho laborantes ſæpiùs nil olfacere. Ego vero *Ariſtotelis Williſii* atque *Bohnii* effato calculum meum addo, cum *Williſio* (c) porro animadvertens, olfactus ſenſum propterea emicare in brutis, ut cùm ratione deſtituantur, illo ſolo judice alimenta congrua & ſalubria ad diſtans internoſcere, & à noxiis ac incongruis diſcernere, ſed & hoc modo victum abſentem vel in abſtruſo poſitum venari, facillimeq; inveſtigare queant.

§. II.

Sed memorem mihi nunc quis vellicat aurem, ut odoratum deſcribam, id autem optimè præſtabo, ſi verbis *Hippocratis noſtri Latini, Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Excellentiſſimi, atq; Experientiſſimi* DN. MAURICII HOFFMANNI, *Senioris, Med. D. hujusq; in hac Noricorum Prof. Publ. Primar. Celeber. Potentiſſ. Elect. & Sereniſſ. March. Brandenb. Archiatri Spectatiſſimi, Patroni & Præceptoris ad aram usq; devenerandi*, (d) dixerim: olfactum ſive olfactionem non eſſe aëris odori ad nares attractionem, ſed ejusdem à nervulis oſſi cribriformi proximis perceptionem.

§. III.

Attractionem equidem aëris (aut ſi mavis impulſum)

D utplu-

(a) Theoria corpor. vivent. §. 892. (b) Syſt. Phyſ. l. 6. Part. Spec. c. 6. Axiom. 2. (c) de Anima Brutorum l. 1. c. 13. (d) Synopſ. Inſtit. Anat. Diſp. xx. th. 1.

utplurimum in respirantibus concurrere, nemo negaverit, quemadmodum eam probare allaborarunt *Baubinus*, (a) *Anton. l' Grand*, (b) *Diemerbrockius*, (c) *Swammerdamm*, (d) *Gualterus Needham*, (e) qui ulterius confirmaturus odoratui inservire vapores cum impetu per nares in inspiratione attractos, provocat ad experimentum *Loweri*; is vero arteriam asperam cani in jugulo præscindere solet, eamq; vulnere cætera sanato extrorsum vertere, ut non per os & nares, sed prorsus per guttur spiret, tuncque non vocem solum, sed & olfactum penitus amitti, neque teterrimis odoribus canem excitari posse deprehendit.

§. IV.

Firmo nihilominus stat talo, odori aëris attractionem proximè non efficere odoratum, sed receptionem; hinc etiam est, quod fœminæ uteri strangulatione detentæ, tametsi omni quoad sensum respiratione destitutæ fuerint, odoribus ad vitam revocentur, vid. *Casserius* (f) *Bohnius*, (g) hosq; optimè sentiant, ita ut accurate moneat *Vir Nobilissimus Excellentissimus atq; Experientissimus* Dn. Jac. Pancrat. Brvno, *Phil. & Med. D. hujusq; in hac Palæcome Prof. Publ. Celebratiss. Fautor & Præceptor jugiter honorandus*, (h) ne frequentius fragrantibus utatur rebus medicus, non tantum ob rationem quam *Lud. Septalius* (i) notavit, nimirum, ne morbi inde concitentur, sæpe enim moschum & similia redolentes hystericas mulieres enecant; sed etiam ob hanc, quod nimia fragrantia impedimento possit esse, ne alieni odores v. g. conclavis, ægroti ipsius, sudoris, urinæ &c. recte possint observari, è qui-

(a) Anat. l. 3. c. 66. p. 465. (b) Instit. Philos. Part. 8. Artic. 14. (c) Anat. l. 3. c. 19. (d) de Respiratione c. 1. §. 4. (e) de Format. fœt. c. 6. p. 189. (f) de Nasi Fabr. l. 3. Sect. 2. c. 2. (g) Disp. Physiol. 19. §. 11. (h) Dogmat. Med. General. part. 3. c. 1. §. 8. (i) in Anim. l. 1. §. 7.

è quibus tamen perfectiorem noticiam cognoſcendorum & agendorum liceret adipiſci.

§. V.

Et quis quæſo dubitaverit, cùm aër elaſticâ ſuâ vi in minimos etiam penetret poros, ipſum cumprimis ab odoriferis tenuium partium Sulphureo-Olinis volatilibus & -tuoſis particulis excitatum, patulos narium tubulos ingredi, ſenſoriumq; attingere? ut adeo inſpirationis ope aër ſolum copioſior impulſus, internum odoratus organon potentior attingere videatur.

CAPUT QUINTUM.

De Odoratus Organo.

§. I.

NUnc Hannibal ad portas! non tot in ejus timendo exercitu capita, quot hîc ferme partes diſſentientes. Hoc aſſerit modo unus, modo negat & alter; plena dubiorum ſunt Anatomicorum ſcripta, plena rixarum, & calami eorum adhuc pruriunt.

§. II.

Ariſtoteles (a) τῷ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριόν ἐστιν ἴδιον, circa cerebrum loco odoratus proximum ſenſorium eſt, ait, cùm odor fumoſa evaporatio exiſtat; rurſus alibi (b) ipſum cerebrum odoratus organon conſtituere videtur, ita enim ſcribit: odor ad cerebrum penetrans movere ſolet ſenſionem; nunc verò Naſum (c) olfactus inſtrumentum facit, ut adeo merito eum *alter artis Medicæ anteſignanus Galenus* (d) reprehenderit, quod cum orationis aliàs & eloquentiæ Parens fuiſſet,

(a) de Senſu & Senſil. c. 2. (b) Probl. Sect. 13. Probl. 5. (c) l. 1. Hiſtor. Animal. c. 11. (d) libr. de Olfact. Inſtrum. c. 5.

fet, fententiam fuam de olfactus organo adeò obfcure propofuerit, ut quid fenferit, vaticinandum fit.

§. III.

Sed *Galenum* quod attinet, is peculiari fufcepta opera pro declarando odoratus inftrumento, ab initio equidem, ficuti vulgus credit, nafum ratione primi odorabilium ingreffus *(a)* eo nomine compellari poffe docet, quandoquidem, fi occlufis naribus ♎um ore adducamus, odorem nullum fentimus; mox verò (*b*) cerebri ventriculos anteriores proprium olfactus organon determinat.

§. IV.

Proceffus mamillares loco ventriculorum ponunt, *Cafferius*,(c) *Laurentius*,(d) *Bauhinus*,(e) *Bravus*,(*f*) *Nößlerus* (g) hujus quondam Univerfitatis, nunc lucidum cœli fidus, *Cæfar Cremoninus*, (*h*) [qui eos fub mammillarum quarundam carnearum nomine intelligere videtur] *Sebizius*, (*i*) *Bechmannus*, *(k)* & plures alii.

§. V.

Willifius, Anglus curiofiffimus, *(l)* odoratus proximum organon quærit in membranis tubulatis & fibris fenfilibus his denfiffime intertextis; cui quoad fibras affentit ejus popularis *Anton l' Grand*, *(m)* qui eas à bafi cerebri ad nervos propagatas effe vult, ante *Willifium* autem fimpliciter membranam naribus obductam, primicerii Medicorum *Rolfincius (n)* & *Schneiderus*, (*o*) citante & affen-

(*a*) Libr. cit. c.1. (*b*) libr. cit. c.4. vid. Idem l.8. de Ufu part. c.6. l.3. de loc. affect. c.10. (*c*) de Nafi Fabr. lib.3. Sect.2. c.17. (*d*) Anat. l. 11. qu. 12. (*e*) Anat. l.3. c.66. (*f*) de Saporum & odorum differentiis cap.15. (*g*) Difp. de Senfibus externis th.45. (*h*) de Senfib. extern. lect.15. p. 76. (*i*) Exercit. Med. 22. th. 6. (*k*) Syft. Phyf. l. 6. part. fpec. c. 6. §. 13. 14. (*l*) de Anim Brutor. c.15. & Nervorum defcript. & ufu c. 21. (*m*) Inftit. Phil. p.8. Art.14. (*n*) de Offe cribriformi. (*o*) Differt. Anat. l.4. c.29.

ſentiente *Mœbio*, (*a*) odoratus inſtrumentum eſſe pronunciaverunt.

§. *VI.*

Jam quis mirabitur, inter tot contentionum turbas & turmas me ancipitem hærere, quò me vertam? Licebit tamen animi mei ſenſa proferre, meliora monituro ſemper promtè obtemperatura. Et primum quidem Cerebrum juxta *Ariſtotelem* genuinum odoratus organon minime conſtituendum puto, quia Cerebrum ſenſorium eſt commune, uti recte ratiocinatur *Sebizius* (*b*) & *Euſtach. Rudius*; (*c*) neque naſum externum, utpote qui inſtrumentum odores tantum deferens vel colligens habetur, eoque abſciſſo odoratus aliquantum perſtat; neque ventriculos cerebri anteriores, utpote qui ignobiliori muneri ſeroſarum ſc. humiditatum collectioni vacant, neque diſtinctè & proximè odores percipere poſſunt.

§. *VII.*

Exiſtimo autem principale odoratus organon eſſe fibrillas nerveas, à proceſſibus mammillaribus ad tunicam tubulata oſſa & lamellas involventem dimiſſas, reſpondentes papillis linguæ nerveis, cutis pyramidalibus, acuſticis per labyrintheos gyros, & opticis per tunicam retinam expanſis.

(*a*) Inſtit. Med. c. 4. p. 17. (*b*) Exercit. Med. 22. th. 4. (*c*) de Human. Corpor. Affectib. l. 1. c. 36.

CAPUT SEXTUM.

De Objecto Odoratus ſive Odoribus.

§. *I.*

OBjectum odoratus conſtituunt odores, quos deſcribo effluvia tenuia & [illegible]oſa, à corporibus odoriferis dimiſ-

dimissa, hinc cum aëre naribus oblata, ibidemq; præsens principale organon hoc illôve modô moventia.

§. II.

Tenuia esse vel inde constare poterit, quòd ad tam distans spatium se cum aëre diffundere, & intra aliorum corporum poros promtè insinuare soleant: Ita namque odor quem Insula Zeilandia cinamomi-ferax spirat prænavigantibus per aëris multorum milliarium tractum apportatur, sicuti rerum Orientalium Scriptores testantur; similiter affirmat illustris *Digbæus*, (a) cùm Parisiis vixisset Oleum Tartari p. d. à *Dn. Ferrier* acceptum, Rosarum tunc florentium odorem imbibisse, quasi Sal Tartari cum ▽ â Rosarum solutum fuisset. Hûc pertinent exempla bina, quæ narrat *Theod. Kerkringius*, (b) alterum de rustico, qui fistulâ laborabat in humero, & dum cæpas ore masticabat, statim earum per fistulam efflabatur odor; alterum de Chirurgi uxore, quæ cùm puero mammas præberet, ipsaque quod ventris doloribus torqueretur puer, -Ωu Vini anisato uteretur, percepit flatus ab infante emissos anisum redoluisse.

§. III.

Jam verò cujus naturæ hæc sint ratione originis effluvia, meritò in quæstionem venit: Aristoteles illa in tali elementorum mixtione collocavit, ubi calidum & siccum prædominetur, vid. *Casserium*, (c) *Mercurialem*, (d) *Bravum*, (e) & *Bechmannum*; (f) sed objicit inter recentiores *Jacobus Rohaultus*, (g) si ex eâ miscelâ, inquiens, odor fieret, cum hæc tactui se offerat, excitare deberet in omnibus locis, qui illi organi vice sunt, sensationem quæ ill

(a) In Theatr. Sympathet. (b) Spicileg. Anat. Observ. 15. (c) de Fabr. Nas. l. 3 Sect. 2. c. 8. (d) de Decoratione c. 30. p. 336. (e) de Saporum & odorum different. c. 17. (f) Syst. Phys. l. 6. part. spec. c. 6. (g) Tract. Phys. part. 1 c. 25. p. 242.

illi esset similis, ideoque manibus odorare deberemus æquè ac naribus, quod experientiæ contrarium.

§. *IV.*

Chemici à principio Sulphureo odores dependere dicunt, quibus consentit *Clariss. Mœbius*, (*a*) id verò quoniam rarò solitarium occurrit, ⊖linum etiam in consortium venire suspicor; hinc cum *Cl. Wedelio* (*b*) & *Muralto* (*c*) Sulphur principium odorum radicale, ⊖l verò inprimis volatile explicativum statuens.

§. *V.*

Corpora igitur ubi prædicta bina principia rariori texturæ sunt inclusa, nec terreâ aut quapiam fixiori compage detenta, aut ▽eis nimium immersa, ut aër calore adjutus atterendo vel solvendo atomos decerpere vel elicere possit, promtè odorem de se spargunt: contrario autem modo se habentia e. g. dura nullum per se odoris sensum excitant, si verò △i admota comburantur, aut etiam inter se atterantur, odora evadunt, quandoquidem mutuo illo affrictu aliquæ earum partium foras erumpunt, & per medium diffunduntur, (*d*) ut adeò *Cardanus* (*e*) eo forsan sensu quoq; intelligendus sit, quando aurum, metallorum solidissimum, exiguum bonum odorem spirare scripsit, quemadmodum in nupero Collegio Chemico privato *Excellentissimus* DN. PRÆSES annotavit, (*f*) *Virum Celeberrimum Olaum Borrichium*, (*g*) ex *Cl. Ahasvero Payske* Medico Regio audivisse, ipsum cùm foliorum auri purissimi unciam dimidiam cum salivâ propriâ totis 14. diebus in mortario vitreo subegisset, & in nigram massam redegisset, odorem Sulphuris inde percepisse.

§. *VI.* Sed

(*a*) Instit. Med. l. 1. c. 4. (*b*) Theor. Medicin: Part. 1. Sect. 5. §. 30. (*c*) Vade-mecum Anat. Exerc. 11. §. 5. (*d*) Ant. l' Grand Inst. Philosoph. Part. 7. Art. 15. (*e*) de Subtilit. c. 6. (*f*) ad processum 99. (*g*) in Hermetis sapientiâ vindicatâ p. 415.

§. VI.

Sed agitatur adhuc controversia, an effluvia odorifera sint corporea, an verò spiritualiter quasi odores ad olfactus deferantur organon? Posteriorem mordicus tenuere recentiorum nonnulli, quos inter *Excell.* etiam *Sennertus*, (*a*) sed rationes quas afferunt Sibyllæ quasi folia sunt, flatuq; rationis saniorum Medicorum & Philosophorum cito citius dispelluntur. Evolve, si certior fieri amas, quæ docent, incomparabile Lipsicum decus *Excell. Bohnius*, (*b*) Venator hodie Cartesianæ Philosophiæ maximus, *Ant. l' Grand*, (*c*) *Joh. Bravus*, (*d*) *Mœbius*, (*e*) *Cæsar Cremoninus*, (*f*) & innumeri alii.

§. VII.

Ceterum insignis gustum inter & odoratum, odores & sapores, intercedit convenientia, (si eam excipias differentiam, quòd gustus crassiores admittat particulas, easque inter primariò ⊖inas ab humido salivæ menstruo solutas,) ut, quæ naribus ingrata, linguæ fastidium procreent, & in coryzâ aliisq; afflictionibus, communem sentiant læsionem gustus & odoratus: inde etiam est, quòd non rarò sensuum horum nomina confundantur, quod de popularibus suis Anglus *Digbæus*, (*g*) & de Belgis *Francisc. de l' Boë Sylvius* annotavit; (*h*) Quid? quòd etiam à Germanis sæpius usurpatur Schmecken pro Riechen/ eine Schmecken pro Riechen = Büschel: supra laudatus *Sylvius* causam refert in organorum propinquitatem, partim etiam quod in faucibus cuncta communicent; *Clarissimus* verò *Willisius*, (*i*) causam conjicit in ramos duos à pari quinto ad nares amandatos; quam rationem ceu

(*a*) Instit. Med. lib. 1. c. 12. (*b*) Exercit. Physiol. 19. §. 5. seq. (*c*) l. m. c. (*d*) de Sap. & odor. diff. c. 12. (*e*) Instit. Med. c. 4. (*f*) de Odor. Lect. 17. (*g*) de Natura Corporum c. 27. §. 6. (*h*) de Medendi Method. l. 1. c. 7. §. 8. (*i*) de Nervis cap. 21.

ceu accuratissimam amplector. Jam verò cùm inter sese sic conveniant sapores & odores, generaliter quoque distinguuntur uti sapores ita odores, in gratos & ingratos.

§. VIII.

Gratus odor est, cujus particulæ narium membranas & processuum mammillarium filamenta jucundè & svaviter feriunt, ☊us animales confortant, recreant, instaurant; & talem odorem utplurimum fundunt Sulphure puriore & ⊖e Volatili abundantia subjecta.

§. IX.

Ingratus odor est, cujus particulæ organo ☊ibusq; animalibus vel à naturâ vel ab aliquâ impressione adversæ sunt, ita ut stomachum evertere, ac animi deliquium aliaq; symptomata introducere soleant. Vid. *Anton. le Grand*, (a) *Muraltum*, (b) *Rohaultum*, (c) & *Claubergium*. (d) Ejusmodi odorem præbent subjecta, quæ Sulphure impuriori aut adustionem passo constant, aut quando laxato mixtionis vinculo ex iis Sulphur cum ⊖is aliquâ portione avolare incipit.

(a) Instit. Phil. Part. 8. Art. 14. (b) Vade-mecum Anat. Exerc. 11. §. 5. (c) Tract. Phys. Part. 1. c. 25. §. 11. (d) Theor. Vivent. th. 90.

CAPUT SEPTIMUM.

De Medio Aëre quid ad Odoratum conferat.

§. I.

AB omnibus fere aër odoratus medium constituitur, & verè quoq; est. Aër enim aptissimum est ad diffusionem odorum medium. Nam aër halitum odoriferum vehit; & licet magna ejus pars per oris patuli cavum in asperam arteriam descendat, reliqua tamen mo-

tum rectum affectans, nares subit, & in ipsum olfactus organon impingitur: Hæc vero tamdiu sentitur, quamdiu suo contactu à fibrillis nerveis membranæ tubulatæ percipitur; sentiri autem desinit, cum exspiratur, & per nares foràs regreditur.

§. II.

Prout igitur aër ratione motus comparatus, & ratione (a) substantiæ deducendis effluviis odoriferis magis vel minus aptus fuerit, odorum ad organon proprium translationem, vel accelerabit, vel retardabit, nisi prava organi dispositio obicem posuerit.

§. III.

Præter aërem odoris medium nonnulli insuper faciunt ▽am, [quorum rationes hîc prolixè discutere haud licet,] quare ut paucis multa complectar *Θπίκε[illegible]* *Clariss. Mœbii* proponam, eidem me applicaturus: *Alii*, [is inquit,] (b) *addunt ▽am, argumento desumto à piscibus, quod odoribus escarum alliciantur. Verum dubitare aliquis posset, annon potius escam sapore, mediantibus vaporibus ▽æ communicatis percipiant, quam odore. Sit autem quod odore percipiant; sed tunc ▽a olfactus medium erit piscibus non homini.*

§. IV.

Hoc etiam addo & velut auctarium huic Capiti constituo, aërem non tantum odoribus naribus adducendis inservire, sed etiam muco inde per fauces depellendo utilem esse. Vid. *Swammerdammium.* (c)

CAPVT

(a) Vid. Cl. Bohnium Phys. Disp. 19. (b) Vid. Cl. Mœbium Instit. c. 4. (c) de Respiratione Sect. 1. c. 1. §. 4.

CAPUT OCTAVUM.

De singulari sensus odoratus præstantiâ in nonnullis hominibus, & vi atq; efficaciâ odorum in Corpus humanum variâ.

§. I.

BRuta equidem animantia, odoratus facultate homines utplurimum superare, supra fassi sumus, & stupenda, quæ de canibus narrat *Rob. Boyle (a)* confirmant; at vero ut inter hos quospiam emunctæ naris repertos constet, odoratus sagacitate cum illis certantes, sequentia exempla proposuisse juvabit. Primi autem mihi ex memoriâ in calamum defluunt Choræi, de quibus mentio fit Geneseos 36, ℣. 20. (die Horiter) qui memorantur olfactu explorasse terram; iis addere licebit Arabem illum, de quo ex Bavâ Batrâ recenset *Nobilissimus & Excellentissimus noster Wagenseilius, (b)* ipsum per desertum iter facientem admotâ naribus gleba dixisse: hæc via ad hanc urbem, ista ad istam producit. Quæsitum quam procul ab aquâ abessent, glebâ iterum naribus pertentatâ, respondisse, octo milliaribus. Cum processissent aliquandiu, iterum rogatum, tria milliaria indicasse: cumque glebam clam ablatam novâ commutassent, decipi tamen eum non potuisse, in priore responso perseverantē. Sed quia Rabbæ narrationibus cum aliis eruditis parum fidit, insuper aliud exemplum affert m. c. *Excellentissimus noster Wagenseilius, (c)* ex Petro Vallæo Viro nobilitatis & peregrinationum laude conspicuo, qui eadem ferè, de nautis, (uti vocat,) terrestribus, asserit. Huc & illi spectant Insularum Antillarum Æthiopes, qui odoratu tam sub-

(a) de natura determinatâ effluviorum. (b) in Sotâ Excerpt. Gemar. c. 9 Annot. 13. p. 1028. (c) Ibid. p. 1164.

ſubtili prædíti, ut veſtigia etiam Æthiopis alicujus, & Galli diſcernere potuerint, modo locum illum Viæ olfecerint, quâ inceſſerunt; recenſente *Excell. Morhofio.* (*a*) Naturales Vires ſuperaſſe videtur exemplum, quod *Acta* habent *Hafnienſia,* (*b*) de Anu, quæ intuens filium viduæ cujusdam honeſtæ, ſanum, naribus auram captans, toto octiduo funus ejus præodorata eſt. Et hæc de hominibus; quibus diſpari licet conſortio, (dum hîc demum in mentem mihi venit,) liceat adjungere, quæ de Vulturibus refert *Thomas*, illos per quinquaginta millia paſſuum exquiſito odoris ſenſu cadaveris præſentiam indagare poſſe; & lepidam Campanellæ narrationem de fungis in Biſnianenſi territorio naſcentibus, qui moſchum olentes, ſi quis ventrem exoneraverit, in loco ubi naſcuntur, fugere, ac paulo diſtantius naſci dicuntur. vid. *Excell. Morhofium.* (*c*) De quibus duobus exemplis fides tamen ſit penes Autores.

§. II.

Nunc enim ordo ad vim atque efficaciam, quam odores in corpus humanum exſerunt, declarandam me vocat. Sunt qui corpus odoribus nutriri & paſci aſſerunt, rem exemplis comprobantes: Ita namq; accolas fontis Gangis odore pomorum ſylveſtrium vixiſſe *Solinus* (*d*) memoriæ prodidit, quemadmodum alium aëre ſolo & ſole *Rhodingius.* (*e*) Democritum Abderitanum Philoſophum, annos 109. natum, ternis diebus vitam fugientem, ſolo panis calidi olfactu, remoratum eſſe, *Diogenes Laërtius* (*f*) author eſt, ſic de eô ludens in Pammetro verſibus Latinitate donatis:

Quis-

(*a*) Diſp. de Senſuum paradoxis c. 5. (*b*) Ann. 1. Obſerv. 117. (*c*) de Senſuum Parad. c. 1. (*d*) in Polyhiſt. c. 52. (*e*) l. 24. c. 21. (*f*) libr. 9. de Vitis Philoſoph. vid. Martinum Kergerum de Fermentatione Sect. 3. c. 2. p. 218.

Quisnam tam ſapiens viſus qui tale patrarit
Unquam, quale ſciens omnia Democritus?
Qui per tres tenuit præſentia fata, dies &
Illa recens cocti panis odore aluit.

Enimvero nutritionem per odores factam ἀκριβῶς loquendo tale nomen mereri, negant adductis rationibus *Jonſtonus* (a) *Morhofius* (b) & *Poſnerus*, (c) ut adeò refectionem quandam propter reparatam fluidi Volatilis & ▽ei jacturam, meliori jure dicere poſſes.

§. III.

Cæterum novum aut inſolitum non eſt, odoribus quospiam inebriari, ſiquidē *Alexander ab Alexandro* (d) Thraces teſtatur epulantes foco accumbere, herbarum ſemine ignibus injecto, hujusq; nidore captos ebrios imitari, & tanquam vino affectos temulentos jacere. Babylonios etiam incenſo arborum fructu & fumo hauſto ita ebrios reddi, ut tripudiis & cantibus exultent, idemque imitari Scythas, alioquin hydropotas, quotiescunque ebrietatis voluptatem requirant. Et ſi quis fidem denegare nobis vellet, teſtimonio ſuo nobis præſtò erunt Tobacophili & recentes inſanientis herbæ hujus Candidati, (quam America cœpit noſtro orbi mittere, quaſi deeſſent nobis inſtrumenta dementiæ, ut dixiſſe fertur, *immortalis poſt funera Gloriæ Vir Herm. Conringius*,) qui ejus fumo naribus capto titubare ſolent. Ita Roſtochii Belgam novi Studioſum ex odore Vini citius quam alii ex potu ad ebrietatem redactum; idem in aliis factum teſtatur *Schottus*. (e)

§. IV.

Notatu porrò dignum eſt odoratu purgari quosdam,

(a) Thavmatograph. Claſſ. 10. Art. 2. (b) l. c. c. 4. (c) de Alimentorum verâ indole. §. 2. (d) Genial. dier. l. 3. c. 11. (e) Phyſ. Curioſ. l. 3. c. 33. §. 4.

de quo Purgationis modo vide *Excell. Francum, (a)* qui plurima hac de re collegit exempla: Sic namq; D. Pfeil/ *Medicus Lipsiensis*, quoties purgare corpus vellet, Pharmacopolia ingressus, quando purgantia recens parabantur, & illa olfecit tantum; deinde domum reversus, intra eam se continuit. Nobilis Virgo Anna Riederianna Dessæ ad Sororis Dorotheæ ex poculo purgante bibentis lectum propius accedens atq; adstans, odorem Medicamenti percepit, atq; inde sufficienter purgabatur, imò felicior ac ipsa Soror. *(b)* Vid. plura alia exempla apud *M. Donatum, (c) J. N. Binningerum, (d) Panarolum, (e) Schenkium, (f) Erastum, (g)* & *Smetium. (h)*

§. V.

Vim adhæc medicam corroborantem, uti loquuntur, obtinere odores, exinde facilè patebit, quia pulegii cum pipere in aceto decocti odor naribus admissus apoplecticos reficit; *(i)* ♎us ⊖is ✱ci in vitro angusti orificii naribus admotus, epileptico paroxysmo correptos sublevat; *(k)* infantes eodem malo tentatos Xyloaloë accensa excitat; catarrho suffocativo suppressos, fumus ex mastyche, thure, succinô, tacamahacâ nonnihil liberat; *(l)* hystericâ passione detentas feminas, plumarum crematarum, solearum combustarum, assæ fætidæ, aliorumq; foetidorum odor relevat, quemadmodum svaviter olentia virilis sexus homines syncopticos, grato reficere odore notissimum puto.

§. VI.

Nec vero noxâ destituuntur odores, dum corporibus qui-

(*a*) Satyr. Med. Contin. 2. (3.) (*b*) Salmuth Centur. 3. Observ. 14. (*c*) l. 6. H. M. c. 3. (*d*) Cent. 2. Observ. 86. p. 228. (*e*) Pentecos. observ. 28. (*f*) in observat. (*g*) c. 60. de occultis Pharmacis. (*h*) Miscell. p. 113. & 163. (*i*) Nicol. Chesneau in Prax. (*k*) Fr. de le Boë Sylvius Prax. Med. lib. 1. c. 19. §. 73. (*l*) Hartmann. in Prax. Chimiatric.

quibus vel naturâ, vel consvetudine, vel peculiari dispositione adversantur, occurrunt. Pharmacopœus Niecopiensis Christophorus Heerfart à nimio Camphoræ odoratu, olfactum amisit, teste *Bartholino*. (*a*) Ex rosarum odore, (uti sæpius feminæ,) quidem animo linquebat, notante *Amato Lusitano*; (*b*) idem perpessum est Fr. Venerius, Venetorum Dux, referente *Zwingero*. (*c*) Rusticus Antverpianus, qui cum in myropolium divertisset, deliquio animi cœpit periclitari, fimo verò equino admoto naribus, revocatus est, quod ex *Lemnio*, (*d*) refert *Jonstonus*. (*e*) Piscator Senex, qui spectans Lusitaniæ Regis in urbem quandam introitum, concidit, postea verò, ab Archiatri Regis, (qui cognovit, illum ex aromatum in plateis, propter frondes fragrantes, & suffimenta copiosiora, odore fortiori in malum hoc incidisse,) adhibito consilio, ut æger denuò ad littus apponeretur, & algâ limoq; cooperiretur, brevi tempore sanitati pristinæ fuit restitutus, de quod vid. *Zacut. Lusitanus*. (*f*) Moschi, ambræ, aliorumq; svaveolentium odore hystericas lædi, experientiæ suffragio comprobatum est, quia tunc ex mente *Willisi* (*g*) spiritus animales demulcentur, resolvuntur, & ad explodendum parati in ulteriores inordinationes provocantur. In Anglia verò feminam lucernæ extinctæ suffitu partum nondum maturum emisisse, nec sine vitæ discrimine enixam esse, recenset *Anton. le Grand*. (*h*)

§. VII.

Tandem singularis Casus est, quem habet *Amatus Lusi-*

(*a*) Histor. Anat. rariorum Cent. 4. Hist. 91. (*b*) Cent. 2. Curat. 36. (*c*) Theatr. Vit. human. Volum. 2. l. 5. p. 421. (*d*) l. 2. occult. qualit. c. 9. (*e*) Thavmatogr. Cl. 10. cap. 7. Art. 3. (*f*) Prax. admirab. l. 3. observ. 99. (*g*) de morbis convulsivis c. 10. (*h*) Histor. Natur. Part. 9. Art. 3. p. 440.

Lusitanus (*a*) de Agasone quodam Pisaurensi, qui super duabus croci sarcinulis dormiens eâdem nocte obiit.

§. *VIII.*

Sed

Hîc TERMINVS ESTO!

Potuissem equidem plura præsenti inserere opellæ, nisi metuissem eandem mole sua fastidium daturam esse. Interea si quæpiam in eâ minus Tibi B. L. arrident, cogita voluntatem placendi Tibi non defuisse, si facultas defuerit, & crede *Martiali*, (*b*)

Non cuicunq; datum est habere Nasum.

Materiæ gravitas, Autorum discrepantes hinc inde sententiæ repertu dantur, ut bonus Homerus hîc etiam dormitet, nedum ego artis difficillimæ Tyro. Doctiora de nasi statu præter-naturali venientibus dabimus annis, si DEVS, & vita, & vires permiserint. Antequam autem ultimam imponam manum, liceat Physicorum adhuc ingredi castra, & illic paululum immorari, Thematisq; pertractandi jam olim suscepti Sciagraphiam loco

COROLLARII

proponere, & asserere

LVNAM ESSE ALTERAM TERRAM,

tum quoad

I. *Suam opacitatem, quam confirmant ejus incrementa & decrementa, defectusq; luculæ in Eclipsibus alias conspicuæ. vid.* Affelmannus, (*c*) Claubergius, (*d*) Wittichius, (*e*) *Excell. noster* Sturmius, (*f*) *Fautor & Præceptor*

(*a*) In Dioscor. c. de croco. (*b*) l. 1. Epigr. 42. (*c*) Disp. de Creat. th. 5. (*d*) Disp. Phys. 28. §. 1. & 7. (*e*) Consensu veritatis cum fide §. 504. & 523. (*f*) In Synops. Special. Physic. Mstæ. Sect. 2. §. 3. Tabb. Astron. Part. Spec. Tab. 3.

ceptor ad tumulum usq; colendus, Greydanus, (*a*) Cartesius, (*b*) Sweling, (*c*) Prætorius, (*d*) Placentinus, (*e*) *Excell.* Weigelius, (*f*) *&* Kippingius. (*g*) *Negant tamen & aliquam ☽æ congenitam Lucem attribuunt* Schookius, (*h*) Stierius, (*i*) Hartnak/ (*k*) Conimbricenses, (*l*) Gorlæus, (*m*) Magyrus, (*n*) *& alii innumeri. Terram verò lucere ut ☽am demonstrant* Greydanus, (*o*) *Excell. noster* Sturmius, (*p*) Galilæus Galilæi. (*q*)

I. *Lumen mutuatitium tàm primarium, quod omnes ferè ☽æ & Terræ tribuunt, quam secundarium. Vid. Excell. noster* Sturmius, (*r*) Wittich, (*s*) Vitalis, (*t*) Mæsthlinus, (*u*) Keplerus, (*v*) Placentinus, (*x*) Treiberus, (*y*) Weigelius, (*z*) Acta Anglicana, (*aa*) Ephemerid. Erudit. (*bb*) Galilæus Galilæi. (*cc*)

II. *Phases. Vid. Excell.* Sturmius, (*dd*) *Excell.* Weigelius, (*ee*) Gallilæus Gallilæi. (*ff*)

V. *Dierum noctiumq; vicissitudinem. Vid. Excell.* Sturmius. (*gg*)

(*a*) Phys. lib. 2. c. 6. (*b*) P. 111. Princ. Phil. §. 11. (*c*) Disp. de Sensibus. (*d*) Meletem. Phys. Disp. 12. th. 16. (*e*) Cartes. Triumphant. (*f*) Fortsetzung des Himmels Spiels Geoscop. Gelenit. c. 4. Phæn. 3. & c. 5. (*g*) Phys. l. 3. c. 5. §. 15. (*h*) Cent. rar. Probl. Hist-Med-Phys. Probl. 90. (*i*) Phys. part. Spec. quæst. 8. (*k*) In seiner Sternkündigung p. m. 53. (*l*) lib. 2. de cælo cap. 7. quæst. 4. (*m*) Ide. Phys. c. 6. §. 5. (*n*) Commentar. ad suam Physic. c. 6. p. m. 156. (*o*) Phys. l. 2. c. 6. (*p*) Colleg. quodam Physic. Msto Dispnt. 2. de Mundanorum Corporum different. §. 12. & Tabb. Astron. IV. (*q*) System. Cosmic. p. 84. (*r*) Tabb. Astron. 4. (*s*) Consens. Verit. cum Fid. §. 526. (*t*) Lexic. Mathem. Tit. Terra. (*u*) Disp. de Eclips. §. 21. 22. 23. (*v*) Astron. Part. Optic. c. 6. §. 10. (*x*) Cartes. triumph. (*y*) Epit. Astron. Part. Spec. c. 4. (*z*) Fortsetzung des Himmels-Spiegels c. 2. (*aa*) Mens. Dec. 1665. in speculationibus Dn. Auzonti. (*bb*) p. 145. (*cc*) Syst. Cosm. p. 87. (*dd*) Tab. Astron. 3. & 4. & Colleg. Phys. Disp. Msto Disp. 7. §. 1. 2. 3. (*ee*) Syst. Cosm. p. 80. (*ff*) Geoscop. Selenit. Part. 2. c. 2. (*gg*) Phys. Mstæ parte Spec. Sect. 3. c. 1. n. 2. & Colleg. Phys. Mst. Disp. 8. §. 10. 11.

V. *Eclipſes.* *Vid. Excell.* Sturmius, (*a*) Pfauzius, (*b*) Vitalis. (*c*)

VI. *Partium heterogeneitatem.* *Vid. Excell.* Weigelius, (*d*) *Excell.* Sturmius, (*e*) Galilæus Galilæi, (*f*) Franciſci. (*g*)

VII. *Aſperitatem.* *Vid. Excell.* Sturmium, (*h*) Wittichium, (*i*) Hevelium, (*k*) Ricciolum, (*l*) Galilæum Galilæi, (*m*) Franciſci. (*n*)

VIII. *Corruptibilitatem.* *Vid.* Pegelium, (*o*) Reinholdum, (*p*) Keplerum, (*q*) Ant. le Grand, (*r*) Greydanum, (*s*) Baſſecour, (*t*) Galilæum Galilæi, (*u*) Franciſci. (*v*)

IX. *Figuram.* *Vid. Excell.* Sturmium, (*x*) *& alios innumeros, quos pagina non capit.*

X. *Motum.* *Vid. Excell.* Sturmium, (*y*) Raei. (*z*)

XI. *Magnetiſmum.* *Vid. Excell.* Sturmium. (*a a*)

XII. *Habitabilitatem.* *Vid.* Keplerum, (*b b*) & Wittichium. (*c c*)

XIII. *Deniq; quoad Influxum reciprocum.* *Vid. Excell.* Sturmium. (*d d*)

SVFFICIAT.

Dé

(*a*) Colleg. Phyſ. Mſt. Diſp. 7. §. 6. 7. ſeq. (*b*) Diſp. de Eclipſi Terræ. (*c*) Lexic. Mathemat. Tit. Eclipſis. (*d*) Geoſcop. Selen. p. 1. c. 7. Phœn. 4. (*e*) Tabb. Aſtron. 3. & 4. (*f*) Syſt. Coſm. p. 86. (*g*) Eröffneten Luſt-Haus der Ober- und Unter-Welt / p. 398. (*h*) Tabb. Aſtron. 3. & 4. (*i*) Theol. Pacif. p. 51. (*k*) Selenogr. c. 6. p. 148. (*l*) Almageſt. nov. l. 4. c. 2. (*m*) Syſt. Coſmic. p. 91. & Nunc fides p. 10. (*n*) Eröffneten Luſt-Haus der Ober- und Unter-Welt p. 439. & 441. (*o*) Aphoriſm. Philoſ. p. 152. (*p*) ſuper Theor. Purbachii p. 164. (*q*) Aſtron. Part. Optic. c. 6. (*r*) Inſtit. Philoſoph. p. 403. & 411. (*s*) Phyſ. p. 109. (*t*) contra Schüler. (*u*) Syſt. Coſm. p. 79. (*v*) Luſt-Haus der Ober- und Unter-Welt p. 104. (*x*) Tabb. Aſtron. 3. & 4. (*y*) Id. ibid. (*z*) de Origine motus p. 64. (*aa*) Diſp. de Corporum magnetiſmo & Tract. Mſto de occultis qualitatibus c. 6. §. 2. (*bb*) Aſtron. Part. Optic. c. 6. (*cc*) Theol. Pacif. c. 7. Art. 60. p. 52. (*dd*) Tabb. Aſtron. 3. & 4.

DE Naso tractas? Medicus felicior haud est,
quàm status & morbi, caussaq; cui subolet,
ac uti pellatur. Crispis si naribus ausus
hos laceret rictus forsitan invidiæ;
extollet contra, quisquis non naris obesæ est,
pectore & ex æquo spiritus inde means.
Nec Patrem de te, nec te suspendet adunco
naso spes, tuus ac improbus ille labor.

Commensali & amico suavissimo
L. M. Q. scrips.

JOHANNES SAVBERTVS, D.

WAs jene/ welche die Natur und Kunst verstehen/
von diesem Wunderglied deß Hauptes zeigen an/
weiß ich zwar nicht. Jedoch soviel ich sonst kan sehen/
wie seltzam es auch scheint/ ist es sehr wol gethan/
wann in Galenus Schul vor andern wird betrachtet
der Nasen Eigenschafft/ deß Schöpfers Meisterstück.
Um so viel fleißiger ein treuer Artzt es achtet/
ob seinem Kranken schier der Odem bleib zurück/
und er frisch oder sacht denselbigen außblase:
Ob rein sej oder bös/ ja gar mit Gifft beklebt/
und Pestilentz/ die Lufft/ die man schöpft durch die Nase/
die/ sonder welche nicht lebt was auff Erden lebt.
Und wann das matte Hertz den letzten Stoß soll leiden;
tritt auff der Medikus/ streicht seinen Balsamsafft
zun Nasenlöchern ein/ hemmt Leibs und Seelen scheiden/
belebt den Sterbenden dadurch mit neuer Krafft.
Ej nun so fahret fort/ Herr Lochner! ihr sollt stehen
im Purpur bald/ den man nur Grundgelährten gibt/
nicht Storchern/ die so keck den Leuten Nasen drehen.
Indeßen preiß diß Werk wer ichtens Blumen liebt.

C. S. M. A. G.

LOCHNERE emunctæ naris, nunc mente sagaci
Nares rimare, & tubulos quos dædala finxit

Illa

Illa manus genitrix rerum, doctæq; catervæ
Supra bruta proba Tibi ſurgere naris acumen:
Humanum quanquam longe præſentit odorem,
Romulidarum acris ſervator candidus anſer,
Turba canumq; feras ſubitas ſectatur odore,
Olfactus LOCHNERE Tui eſt vis major, odoras
Quas habeant intus poſitas animantia nares.
Plus LOCHNERE ultra Tibi proderit, auguror, olim
Talis odor, laudesq; Tuæ trans æthera ſcandent.

Ita
Clariſſ. DN. AUTORI RESPONSURO,
invitâ propter occupationes
Minervâ, mente tamen
amicâ
L. M. Q.
applaudebat

PRÆSES.

LAudantur meritò, queîs fortia facta virorum
eſt volupe & curâ ſapientum volvere ſcripta;
Hos homines dignos inprimis laude putamus,
priſcorum qui dant operam monumenta relicta
diſcere. Vita eſt mors, ſi non ſapientia pectus
muniat, aut animum generoſis artibus ornet.
Quod ſtudiô LOCHNERE *probô perpendis Amande*
Qui colis & Phœbi clariq; Machaonis artem,
qua fuit Illuſtris Pæon Podalyrius atq;
Chiron Hippocrates, quid dico aſt nomine cunctos,
ars quibus hæc, inſigne decus nomenq; paravit.
Perge igitur florum, lapidumq; inquirere vires,
corporis humani partes nec cernere ceſſa,
& quicquid tellus intra ſua viſcera celat,
conferet hocq; TIBI *laudem, poſt funera famam.*

Hæc pauca, multo tamen affectu ſcribebant
Clariſſimi nec non Doctiſſimi Domini hu-
jus Diſputationis Autoris ac Reſpondentis

Convictores.

:(?):